

12. Inimasustuse areng – infoklipp

Definitsioon: Arvatakse, et inimene saabus Baltimaadesse umbes 14 000 aastat tagasi. Mandrijää taganemine ja kliima üldine soojenemine avas need alad nii rohkematele looma ja taimeliikudele kui ka lõpuks inimestele, kes nende taimede ja loomade küttimise ja korilusega tegelesid.

Esimesed inimasustused Eestis tekkisid teadaolevalt umbes 11 000 aastat tagasi kui mandrijää oli piisavalt taandunud, et meie aladel püsivat asustust lubada. Enne alaliste elupaikade tekkimise olid inimesed Eesti aladel ilmselt vaid ajutiselt või hooajaliselt käies seal küttimas, kalastamas ja korjamas.

Vanim asula: Vanimaks asulaks Eestis peetakse Pulli asulat, mille vanus on umbes 10 000 - 11 000 aastat. Sel ajal valitses seal keskmise kiviaja küttide ja kalastajate kultuur ehk Kunda kultuur. Tööriistadena kasutati kivist, luust ja sarvest esemeid ning need olid küllaltki algelised.

Põllumajandus: Kuskil 5000 aastat tagasi noorema kiviaja lõpus hakati Eesti aladel pidama koduloomi ja alustati vaikselt viljelusmajandusega. Algas oli küllaltki raske kuna soojematelt lõuna aladelt pärit kariloomade elus hoidmine üle külma talve piiras põllumajandustegevuse levikut. Pronksiaja tulekuga sai Eesti põllumajandus lõpuks valdavaks. Selle kõrvalt ei kadunud kuhugi jahipidamine ning kalapüük, mis olid muistse Eestlase elus veel väga tähtsad.

Rauaaeg ja kiire areng: 2500 aastat tagasi toimus järgmine oluline pööre – Eestis õpiti tundma raua ning algas rauaaeg. Inimasustus Eestis kasvas ning põllumaad laienesid. See kõik tõi kaasa inimese järjest kasvava mõju loodusele. Hakkasid tekkima talud ja kaitseks rajati linnuseid. Järjest kiirenev areng viis meid 19. sajandil linnastumise ja tööstusrevolutsioonini. Sellega kaasnes kahjuks väga tugev mõju loodusele ning sellest perioodist on pärit ka enamus meie lokaalsed ja globaalsed keskkonnaprobleemid.

Tänapäev: 20 sajandi lõpust on hakatud järjest rohkem mõistma inimasustuse arengust tingitud ohtusid keskkonnale ning seal elavatele liikidele ning saame rääkida lisaks inimarengule ka loodushoiu arengust. Linnastumine ja tehnoloogia areng jätkub tänini kuid positiivne on selle juures näha, et inimesed on märksa keskkonnateadlikumad kui varem ja loota võib edasine areng Eesti inimasustuses toimub kooskõlas keskkonnaga.